

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

גליון נ"ב - כסלו תשע"ט

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" | ת.ד. 3196 בני ברק | טל': 050-4134645 | פקס: 072-3377748 | קו מידע: 077-2261034 | דוא"ל: korbanot@okmail.co.il
 בנשיאות הרבנים הגאונים: רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגיליון:

האם מותר לסמוך על בטחון בקרבנות ציבור ובקיום מצוות

שיר של יום בחנוכה ופורים
 שמן קרוש למנחות ומנורה
 פתילות הכשירות למנורה

לקט תגובות הקוראים
 מצות לינה בירושלים

סידור לחם הפנים
 הבאת לחמי תודה בשותפות

דיני הטבת והדלקת המנורה

פעילויות נשמות

הגאון ר' חנא מנחם מנדל
 בן ר' יחזקאל שרגא זצ"ל
 נלב"ע כ"ז כסלו תשע"ג
 ת.נ.צ.ב.ה

פעילויות נשמות

הרה"ח ר' צבי אלימלך ב"ר חיים הלוי
 נלב"ע שב"ק כ"ז טבת תשע"ה
 ת.נ.צ.ב.ה

פעילויות נשמות

ר' חיים ב"ר אביגדור יונתן הלוי ז"ל
 נפטר פלא זרע של קיימא
 ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי נשמות

לע"נ מרן רשכבה"ג הגאון הגדול

ר' אהרן יהודה ליב

ב"ר נח צבי שטינמן זללה"ה

אשר עמד לימין מכון תורת הקרבנות מעת היסודו ועודד את לימוד הקדשים אליבא דהלכתא.

ת.נ.צ.ב.ה

עיונים בהלכה

מרן רשכבה"ג בעל האילת השחר זללה"ה

האם מותר לסמוך על בטחון בקרבנות ציבור ובקיום מצוות

נה במשנ"ב סי' קנ"ז סק"ד הביא בשם הזוהר שאין להכין אוכל מהיום למחר כי יש בזה חסרון במדת הבטחון. וכן מסופר על הגרי"ז הגאב"ד בריסק שאף בימי המלחמה בשהותו בעיר ורשא אכל כל יום מה שהיה לו ולא השאיר על מחר, ופ"א היה יום לפני ערב יו"כ, וחשב שהיות ולמחרת הוא עיו"כ, מסתמא כדאי להשאיר קצת למחר כדי לקיים מצות אכילה בערב יו"כ, ולמעשה נפל פצצה והתכלה האוכל שהשאיר, ואח"כ בא יהודי ואמר שהיה לו אפשרות לאפות קצת פת וכיון שנשאר לו רצה לכבד בזה הגרי"ז, ואמר הגרי"ז שמזה היה לו ללמוד, שאין שום צורך לדאוג דאגת מחר, כי למחר ימציא לו הקב"ה מה שצריך.

אכן יל"ע דיתכן דכל הענין בזה הבטחון, הוא רק לצרכי חולין, אבל אם זה לצורך מצוה א"כ יש כן לעשות השתדלות שמא לא יהיה לו אפשרות לקיים המצוה למחר, ועי' במשנה ברורה סי' תרע"א סק"ה בשם החיי אדם דמי שיש לו רק י' נרות, ידליק בחנוכה מיום ג' ואילך רק נר א', ובשער הציון כ' שאח"כ מצא גם בחת"ס, ומשמע שכיוון שזה לצורך מצוה א"א לסמוך על בטחון ולהשתמש בכל מה שיש לו, אלא לצורך מצוה כן ראוי להכין צורך המצוה.

ואולי יש לחלק דכל א' תלוי לפי מדת הבטחון שלו, דמי שהוא מושלם במדת בטחון יכול לסמוך ע"ז גם בעניני מצוות, והפוסקים שכ' שלא לסמוך לענין מצוה דברו לרוב בני אדם, שאין להם מדה גדולה של בטחון.

והנה בגמ' מנחות דף מ"ט א' מביעא ביש להם בהמה א' לקרבן, מה עדיף מוספין דהאידינא או תמידין דלמחר, ע"ש, וא"כ משמע שאין להקריב היום ולסמוך למחר על בטחון, אכן יש לחלק, דכל המדובר הוא על יחיד שיסמוך על בטחון לצורך מצוה, אבל במצוה של ציבור לא שייך שכל הציבור יסמוך על בטחון.

והנה בב"י טואו"ח סי' תר"ע בתירוציו על הקושיא המפורסמת, כ' דחילקו את פך השמן שמצאו לח' חלקים והדליקו כל יום שמינית, ולכא' היה אפשר להקשות למה לא ידליקו ביום הראשון הכל ויסמכו על הנס, אך אם נחלק כדלעיל, דכל הנידון הוא על יחיד, אבל על ציבור לא שייך לסמוך על בטחון, כי איך יכול כל אחד לסמוך על חבירו שגם הוא יחזיק בבטחון כמוהו, א"כ א"ש.

ועי' במשנ"ב סי' צ' סקכ"ח בשם תשובת רדב"ז, תפוס בבית הסוהר ונתן לו השר רשות יום א' להתפלל עם הציבור במנין באיזה יום שירצה, לא יחמיץ המצוה להמתין על יו"כ וכדו', אלא תיכף באותו יום יתפלל במנין, ואין להקשות משם שמצינו שלא לסמוך על בטחון שיסחררוהו עוד פעם, כי שם הדבר תלוי בבעל בחירה וזה שאני, וצ"ע בכ"ז.

[נמסר למערכת תורת הקרבנות ע"י בנו הגאון ר' משה שטינמן שליט"א]

יסוד המזבח נידונים יסודיים בהלכה

אמנם באמת הגר"ש הכהן מוילנא זצ"ל (הערות למעשה רב השלם, ובשו"ת בנין שלמה החדש ח"ב) הוכיח מזה, דאמירת השיר בזה"ז אינה משום זכר למקדש, ולכן אע"ג דהלויים לא שרו במקדש שיר מיוחד בחנוכה ופורים, מ"מ אנו אומרים מזמורים מיוחדים בימים אלו. וכ"כ בהגהותיו חשק שלמה למס' סופרים, דכל דברי המס' סופרים על השיר דחנוכה ופורים, קאי אך ורק על ביהכנ"ס, אבל במקדש לא שינו את השיר הרגיל, דהא כל המזמורים המיוחדים שבמועדים היו רק בקרבנות המוספין. [וצ"ל דמש"כ הראשונים דמסתמא גם הלויים שרו את אותם השירים המזכרים במס' סופרים לגבי ביהכנ"ס, היינו דוקא לגבי שמיני עצרת, שמבואר בגמ' דאיכא לו שיר בפ"ע, ודנו הראשונים מהו השיר, וע"ז כתבו דמסתמא השיר שאומרים בביהכ"ס זהו השיר ששרו הלויים, אבל בחנוכה ופורים אי נימא שלא היה במקדש שיר מיוחד, אין להוכיח מאמירתנו בביהכנ"ס לשירת הלויים, וכמו שיתבאר].

והאריך לבאר דתקנת אמירת שיר של יום בזה"ז אינו משום ונשלמה פרים שפתינו כאמירת פרשת הקרבנות, כיון שעיקר מצות השיר הוא לתת שבח והודיה לפני הקב"ה שהשרה שכינתו בבית הגדול והקדוש, והיה בשיר נחת רוח לפניו יתברך, וכדאמרין בערכין אין אומרין שירה אלא על היין, שמשמח אלוקים ואנשים, וכל זה בהיות ההיכל על מכוננו, וכמו שאמרו אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כן, אבל בזה"ז לא שייך כל זה, וגם לא בתורת זכר למקדש, ורק דתקנו לומר שיר של יום משום דכל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם (סנהדרין קא.), ובמזמורים אלו של ימות החול יש מעין היצירה של כל יום ויום וכמבואר בגמ' ר"ה לא, [ולכן גם חז"ל תקנו ללויים בשירתם לומר מזמורים אלו], וכמו"כ במועדים אומרים אנו עפ"י הגר"א שיר מיוחד לכל מועד, דומיא דשיר הלויים, משום שיש בזה ענין של קריאת פסוק בזמנו. ועיי"ש שביאר כמה דברים לפי"ז, כגון מדוע עפ"י הגר"א אין אומרים ב' מזמורים במועדים, אע"ג שבמקדש שרו ב' שירים שונים, דבתמידין שרו את השיר הרגיל דיומו, ובמוסף שרו שיר מיוחד, וכן בשבת אמרו הלויים במקדש מזמור שיר ליום השבת רק על התמידין, ואילו במוסף שרו שיר אחר כמבואר בר"ה שם, ואלא דכיון דכל אמירתנו רק משום אמירת פסוק בעונתו סגי לומר מזמור א'. וכן ביאר בזה מ"ט אין אומרין שיר של יום במנחה. ולפי זה ביאר דאע"ג דבחנוכה ופורים לא נשתנה השיר במקדש, מ"מ בביהכנ"ס משנים את השיר משום להזכיר פסוק בזמנו. [והנה בעיקר יסודו כבר הקדימו החקרי לב בסי' לב, וביאר בזה את השינויים שמצינו בין המזמורים ששרו במקדש למזמורים שאנו אומרים, אמנם לענין חנוכה ופורים לא ניחא ליה לחקרי לב בהכי, וכנראה דלא ניחא ליה לחדש דאפילו שבמקדש לא היה בכלל שינוי מימות החול, מ"מ אצלינו תקנו לומר מזמור מיוחד].

[עוד יש לציין לענין חנוכה, דהחקרי לב דן לשיטת רש"י בערכין יא. דבימים שהיחיד גומר בהם את ההלל, שרו הלויים על התמידין את ההלל, במקום השיר הרגיל, וא"כ יש לדון דה"נ בחנוכה שרו הלויים במקדש את ההלל. אלא שהוכיח לא כן, דהא במשנה שם מבואר דבי"ב יום החליל מכה לפני המזבח, וע"ז הוא שכתב רש"י דהחליל מכה בשעת אמירת ההלל ע"י הלויים, והרי אין ימי החנוכה בכלל הי"ב יום דחליל, וא"כ נראה שכשם שלא היה בהם חליל, ה"נ שיר הלויים לא היה הלל [ועיי' בחי' הגרי"ז (הל' ק"פ) באריכות בהא דהחליל מישך שייך להלל]. ובטעם הדבר שלא היה חליל והלל ע"י הלויים בחנוכה, יש לבאר (וכ"כ בברכת כהן עמ"ס ערכין, והגר"א נבצל שליט"א), דשאני הלל דחנוכה, דהוא משום הנס, ויבואר היטב עפ"י מש"כ הגרי"ז (שם) בדברי רש"י, דהואיל והיחיד גומר בהם את ההלל, והימים ימי הלל נינהו, ע"כ

בענין שיר של יום בחנוכה ופורים

הרה"ג ר' ל. י. שליט"א

בענין השיר ששרו הלויים בחנוכה במקדש, יש לעיין האם במקדש אמרו הלויים שיר מיוחד, וכפי שיתבאר. דהנה כידוע נחלקו האחרונים אימתי שרו הלויים את השירים המיוחדים של המועדים, דדעת הרבה אחרונים דרק במוספין שרו הלויים את השירים המיוחדים ליו"ט, וכמש"כ רש"י בסוכה נה, ואילו על התמידין לא שינו את השיר, אלא שרו את השיר הרגיל של אותו יום בשבוע, וכך נקטו הרמ"ע מפאנו (שו"ת סי' כה), הטו"א (ר"ה ל:), הגר" בצלאל הכהן מוילנא (שו"ת ראשית בכורים סי' ד) ועוד, לעומתם יש אחרונים שסוברים דגם על התמידין שרו הלויים ביו"ט שיר מיוחד (עי' מנ"ח מצוה שיב, חומר בקודש לבעל התפא"י סי' ו' סקי"א, חת"ס ביצה ד:). והשתא לכאורה לדעת הסוברים דרק במוספין שרו שירי יו"ט, ושירי התמידין לא נשתנו לעולם, א"כ בחנוכה ופורים דליכא ביה קרבן מוסף לא שרו בו כלל שיר מיוחד במקדש. [וגם לדעת המנ"ח ששרו גם על התמידין שירי יו"ט, מ"מ הא כתב שם דהוא דוקא ביו"ט, ולא בחוה"מ ור"ה, שהם ימי חול במקצת, ועיקר השינוי שלהם הוא בקרבן מוסף, ולכן דוקא במוסף שרו שיר מיוחד, וא"כ לשיטתו בחנוכה ופורים לכאורה לא שרו במקדש שיר מיוחד, דהא אינם יו"ט, ואין בהם קרבן מוסף לשיר בו שיר מיוחד]. אלא שלפי"ז צ"ב אמאי אומרים אנו בחנוכה ופורים שיר מיוחד, הא כיון דבמקדש לא נשתנה השיר, מ"ט אנו משנין השיר. ובאמת החקרי לב (סי' לב) דייק מדברי הרמ"ע שסובר דאין לשנות בפורים את השיר של יום הרגיל בביהכנ"ס, ומטעם זה שבמקדש לא היה שיר מיוחד בפורים, כיון דליכא ביה קרבן מוסף, אכן בטור (או"ח קלג) מבואר שאומרים בפורים למנצח על אילת השחר, וצ"ב אמאי.

יתירה מזו, דלכאורה במס' סופרים חזינן שהיה במקדש בחנוכה ופורים שיר מיוחד, דבפרק י"ח שם מונה והולך סדר שיר של יום, ואיתא התם 'בחנוכה ארוממך ה', בפורים שגיון לדוד', הרי דהיו הלויים אומרים במקדש שיר מיוחד בחנוכה ופורים. ואע"ג דהמס' סופרים קעסיק בשירים שאומרים בביהכנ"ס, מ"מ הא כתבו הראשונים (תוס' חגיגה יז. ד"ה פז"ר, ר"ן וריטב"א סוכה מח.) דמסתמא שירים אלו אמרו הלויים במקדש. ובחקרי לב הביא מהארחות חיים שכתב להדיא (בהל' חנוכה) שבמקדש היו הלויים היו אומרים בחנוכה מזמור שיר חנוכה הבית, וכן כתב (בהל' פורים) שבמקדש היו הלויים אומרים שגיון לדוד, והובאו דבריו בבית יוסף (או"ח תרג).

שיר של יום כדי לקרוא פסוק בזמנו

לכאורה בע"כ צ"ל דבאמת חנוכה ופורים נשתנו משאר ימים טובים, ובהם שרו על התמידין שיר מיוחד, אפילו להסוברים דבשאר יו"ט לא שינו את השיר בתמידין, וטעם הדבר דרבותינו זכרונם לברכה מתקני השירים רצו שיהיה בשיר מעניינו של יום, ומשום כן בימים טובים שיש אפשרות לקיים זאת במוסף, תיקנו זאת רק במוסף, שהוא עיקר הקרבן המיוחד ליו"ט, משא"כ במועדים דרבנן שאין בהם קרבן מוסף, תיקנו שישנו את השיר של התמידין, כדי שיהיה בשיר הזכרת המועד. וכן מבואר בס' שלטי הגבורים (לר"א הרופא דף קט). שנקט דהשיר של המועדים היה דוקא במוסף, ומ"מ בחנוכה ופורים כתב דשרו על התמידין שירים מיוחדים.

עוד יש לעיין האם יש לפסלו משום שאינו ראוי לבילה, אך כ"ז שייך דוקא אם קרוש לגמרי ונעשה מוצק, אך אם קרש רק כמו מקפה של גריסין וכדו' עדיין שייך בו לבילה, אבל י"ל שאין חסרון של אינו ראוי לבילה כיון שבידו להמחותו וכיון שהוא בידו הרי הוא ראוי לבילה והבלילה עצמה אינה מעכבת.

ואמנם הקמיצה עצמה צריך שתהיה בין מן השמן ובין מן הסולת דבעינן מסלתה ומשמנה יעו' סוטה י"ד ב' והנידון כשיכול לקמוץ משניהם כגון שאינו קרוש כ"כ.

והנה בשו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קמ"ג דן לענין שמן קרוש במנורה וכ' שיש לפסלו משום שצריך לקדשו במדידה בכלי הלח וכשקרוש אינו לח, ונסתפק שם אם קרש לאחר שכבר קדשו האם כיון שנימוח ע"י חום האש כשר או לא, אמנם לפי משנ"ת לכאו' אף קודם שנימוח כשר למנורה.

ואמנם יש לדון במש"כ שצריך לקדשו במדידה, דאף שמבואר במנחות פ"ח א' שהיה מדה של שלשה ומחצה לשמן המנורה חצי לוג לכל נר מ"מ לא מצינו שמדידה בכלי שרת מעכבת, ואפשר דסגי שימדוד בכלי חול ויקדש בכלי שרת ובכלי היבש, ואף שמצוה למדוד בכלי שרת כמבואר במנחות נ"ז ב' כיון דאמר רחמנא עביד עשרון כו' שביק עשרון דקדש כו' מ"מ לא מצינו שמעכב בדיעבד.

ובשו"ת תשובות והנהגות ח"ג סי' רי"ח כ' לפסול שמן קרוש למנורה משום שהדלקה עושה מצוה וצריך שיעור שמן בשעת הדלקה וקרוש לא נחשב חלק מהשיעור, אמנם י"ל דכיון שעומד לדלוק שפיר נחשב חלק מהשיעור, ועוד כ' לפסול משום שאינו לא אוכל ולא משקה לענין טומאה, ויל"ע לדבריו האם אחר שנימוח חוזר להכשירו או דנדחה מהדלקה, ויש להביא ראיה ממש"כ החזו"א או"ח סי' קט"ז סק"ה לענין כופת שאור שיחדה לשיבה שאם חזר ובטלו משיבה חזר לאיסורו והביא ראיה ממנחות ס"ט ב' חיטים שירדו בעבים כשרים למנחות ומשמע אע"פ שלא היה עליהם שם אוכל וחזרו ונעשו חיטים כשרים למנחות וא"כ ה"ה בשמן שחזר ונימוח שיחזור להכשירו.

עוד כ' שם שכשחזר ונימוח טהר מטומאתו, ויל"ע לפ"ז אמאי הוצרכו לנס בימי חשמונאי ולא טיהרו השמן ע"י שיקרישוהו ואח"כ ימחוהו, אמנם אי נימא שאף כשנימוח הוא שני ור"ש שזורי פליג רק ששמן אינו תחילה א"ש שרצו להדליק בשמן טהור.

אמנם דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל ששמן קרוש כשר למנורה וכן אמר הגר"ח ק שליט"א שלא ידוע לו מקור לפסלו.

בענין פתילות הכשירות למנורה

הרה"ג ר' ברוך ברשנקו שליט"א

א שבת כ"א א' תני רמי בר חמא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שנאמר להעלות נר תמיד וכו' כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא שתהא עולה ע"י דבר אחר, עי' במפרשים דעיקר לימוד זה נאמר על הפתילות שהרי בשמן מפורש שצריך להיות משמן זית זך כתית, עוד מבואר במפרשים דדין זה דפתילות הוי דאורייתא, ויש לעיין אי הוי לעיכובא ונ"מ היכא דלית ליה אלא פתילות אלו.

ולכאו' יש לדייק משינוי לשון הרמב"ם דבדין שמן סוף איסורי מזבח ה' י' נקט לשון אין כשר למנורה אלא וכו' ואילו

גם השיר של קרבן היה הלל באותו ה"ב יום', וזהו דוקא ביום טוב שהיום מחייב הלל, והוי 'יום הלל', וע"כ שירת הלויים הוה הלל, משא"כ חנוכה שחובת ההלל דידיה משום הנס, ולא משום עצם היום, לא חשיב 'יום הלל', וע"כ לא שרו בו הלויים את ההלל].

בענין שמן קרוש למנחות ולמנורה

הרה"ג שמעון הכהן ארנטרוי שליט"א

יש לעיין האם שמן שנקרש כשר למנחות ואם שייך בו קמיצה, וכן האם כשר להדלקת נרות המנורה.

ושורש הנידון הוא שכיון שקרש נתבטל ממנו דין משקה לענין טומאה והאם נפסל מחמת כן שכבר לא נחשב שמן, או דאע"ג שאינו משקה מ"מ עדיין נחשב שמן וכשר.

והנה איתא במסכת טהרות פ"ג מ"ב רבי מאיר אומר שמן תחילה לעולם וחכ"א אף הדבש ר"ש שזורי אומר אף היין, ובגמ' ערובין ל"א א' מבואר דלר"ש שזורי רק יין ולא שמן, והקשו הראשונים שהרי הלכה כר"ש שזורי והרי סתמא דהש"ס בכמה מקומות ששמן חשיב משקה, ותי' התוס' שם דמיירי בשמן קרוש דלר"מ הוא תחילה ולר"ש אינו תחילה, וכ"כ הר"ש והרא"ש בטהרות שם, אך הר"ש הוסיף על דברי ר"ת שמדובר בשמן שקרש ונמחה אבל קודם שנמחה אינו לא ראשון ולא שני כדמשמע בתוספתא, ונתבאר בדבריהם שאחר שקרש לכו"ע אינו מקבל טומאה, וכן פסק הרמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"א ה"יט, וכשחזר ונימוח לר"מ הוא תחילה ולר"ש אינו תחילה, אך לא נתבאר אם לר"ש הוא שני כמו חלב שקרש במשנה א' שם או דנטהר לגמרי.

ועפ"ז יש מקום לדון האם שמן קרוש כמו שלא נחשב לא אוכל ולא משקה לענין טומאה ה"ה לענין מנחות אינו נחשב שמן או דאינו תלוי זה בזה, ויש להוכיח קצת מתוס' במנחות ס"ט א' ד"ה דבלע לענין עיכול שאף שאינו מטמא טומאת אוכלין מ"מ לגבי איסור נשאר באיסורו, ובגמ' שם דנו לענין חיטים שנתעכלו לענין מנחות רק משום הקריבהו נא לפחתך ומשמע דבלא"ה כשרים למנחות אף שאינם מקבלים טומאה מחמת שנתעכלו, וא"כ ה"נ י"ל לענין שמן שאע"פ שאינו מקבל טומאה כיון שקרש מ"מ לא נפסל מהקרבנה.

עוד יש להוכיח מדם שקרש דמבואר במנחות כ"א א' שפסול בחטאות הפנימיות משום שאינו ראוי להזאה אבל כשר בחיצונות, ומשמע שאין פסול במה שקרש וא"כ לכאו' ה"ה לענין שמן במנחות ומנורה.

עוד יש להוכיח מהא דלא תנא במתני' פ"ה ב' פסול קרוש כמו דתנא שם שרוי כבוש ושלוק, ומשמע שאינו נפסל בכך, ואין לדחות שקרוש הוא מילתא דלא שכיחא ולא חש למיתני שהרי המרדכי שבת פ"ד סי' ש"ל כ' שסתם שמן זית קרוש הוא וא"כ אם היה נפסל בכך הו"ל לאשמועינן דפסול, ואולי יש לדחות קצת שרק מעט שמן זית נקרש והמרדכי מיירי במעט שמן שדרך לסוך על היד, אך הרבה שמן אינו מצוי שנקרש ולא חש תנא למתני.

ולכאו' יש להביא ראיה מהא דאיתא במנחות ע"ד ב' המתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלין ופי' רבינו גרשום קומצו יקפנו עכ"ל ומשמע שצריך להקרישו וא"כ מוכח ששמן קרוש כשר אף לקמיצה, וכן משמע קצת מתוס' שם שכ' שייך צלול הוא ואי אפשר לקמצו ומשמע שבשמן שייך קמיצה וע"כ שיקרישו, אמנם במקד"ד האריך להוכיח שאין כוונת רבינו גרשום שיש חיוב להקרישו יעו"ש ועכ"פ גם מדבריו משמע שאינו נפסל בכך.

הכהן עומד ומטיב, ובדין אחרון הדעת נותנת שאין כאן עיכוב בדיעבד, ואם כך הוא יהיה קשה לומר ששני המצוות שנלמדות מאותה מילה יהיו אחת למצוה ואחת לעיכוב, אלא ע"כ כנ"ל.

[ב] איתא ברמ"א או"ח סי' רס"ד ס"ב "נותנין גרגר של מלח וכו' ע"פ הנר כדי שיהא דולק יפה בשבת" ופי' המ"ב "לפי שהמלח דולל את השמן שתמשך אחר הפתילה", ויש לעיין אי שפיר דמי למיעבד הכי בנרות של המנורה.

בדין פתילות הל' תמו"מ פ"ג הלט"ו כל הפתילות וכו' אסור להדליק בהן במקדש שנא' להעלות וכו' והוי משמע כאומר שאין כאן אלא איסור כדי שלא יתבטל הדין "שתהיה שלהבת עולה מאליה".

ואולי יש ללמוד מהמובא ברש"י ריש פרשת בהעלותך שמאותה מילה בהעלותך שמעינן ב' דינים אחד לזה שתהא שלהבת עולה מאליה והשני שתהא מעלה לפני המנורה שעליה

בית יער הלבנון תגובות לגליונות קודמים

ואפילו קטנים שיכולין לאחוז בידיו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית, כתבו התוס' בחגיגה דף ב' ע"א שיש חיוב מדרבנן לחנן שהקטן יביא קרבן, והעמק שאלה שאילתא קל"ז כתב בשיטת הרמב"ם שיש חיוב מה"ת לאביו להעלות הקטן ולהקריב בשבילו קרבן ראייה, וא"כ יש חיוב על קטנים ועל סמוכין על שלחן אביהם להביא קרבן ראייה אפילו שאין להם קרקע, ויש חיוב לינה בליל ט"ז.

והנה בעצם הנידון אם לינה נחשב למצ"ע שהז"ג, בפשוטו מלשון הרמב"ם בפ"ג מהל' בכורים י"ד מבואר שמעת שהביא הקרבן או הביכורים אסור לו לחזור לביתו. מבואר שאינו תלוי רק בלילה רק גם ביום אסור לו לחזור ולא הוי מצ"ע שהז"ג, ויש לי בזה אריכות ואכמ"ל.

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

חדש!

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10:40 בערב
בביהכ"ס הליכות משה מעל ביהכ"ס הגדול קומה ג'
רח' רבי עקיבא 53 ב"ב

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10:30 בערב
בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע ביום ד' בערב בשעה 9:30 בביהכ"ס
תורה ותפילה רח' רבי יהודה הנשיא ברכפלד

מצות לינה בירושלים

הרה"ג ר' גימפל לפשיץ שליט"א אנטווערפן

בלתי את גליונכם החשוב, והבאתם קושית הערל"ן קדהאיך בני העיירות מתכנסות לקצירת העומר והא עלו לרגל להקריב קרבן פסח ושלמי שמחה וקרבן ראייה, והגאון ר' איתמר גרבוז שליט"א תי' בשם הגר"ח קניעבסקי שליט"א שהנשים פטורות מלינה כיון דהוי מצ"ע שהז"ג.

ותמוה לי, דבר"ה דף ה' איתא מה חג המצות טעון לינה. ופירש"י טעון לינה ליל חוה"מ. והתוס' בד"ה מה פירשו דברי רש"י, דביו"ט לא קאמר קרא שהרי הוא יום שחייב ליראות בעזרה, ורש"י בחגיגה דף י"ז ע"ב כתב, ופנית בבוקר שהוא חוה"מ דאילו ביו"ט תחומין אסור, ורש"י בפסחים דף צ"ה ע"ב ד"ה לענין כתב, לילה הראשון ילין בירושלים מיכן ואילך רשאי לדור חוץ לחומה וכו', ועוד דקא בעי לאתויי עולת ראייה.

מבואר מרש"י ותוס' דמצד חיוב לינה שחייב מצד שהקריב קרבן פסח יצא בליל הראשון של פסח.

והנה יש עוד חיוב קרבן שנשים חייבות להביא ביו"ט הוא שלמי שמחה, וא"כ יש חיוב לינה בליל ט"ז משום שלמי שמחה, אמנם נחלקו האחרונים אם יש חיוב של הקרבת שלמי שמחה או החיוב הוא לאכול שלמי שמחה, שהטו"א בחגיגה דף ו' ע"ב והערל"ן סוכה דף מ"ו והשפ"א בר"ה והחזו"א ס"ל, שעיקר המצוה הוא באכילה, אבל בהגהות אמרי ברוך על הטו"א שם והאו"ש סוף הל' חגיגה והצל"ח בחגיגה שם ס"ל שיש מצוה להקריב שלמי שמחה עיי"ש, אבל המנ"ח מצוה תפ"ט כתב שאפילו שיש חיוב להקריב שלמי שמחה יכול להקריב בערב יו"ט.

ולפי"ז תמוה מה שתי' דנשים פטורות מלינה בליל ט"ז מצד מצ"ע שהז"ג הא יצאו ידי חובת לינה בליל ט"ו, ובליל ט"ז אין להם בכלל חיוב לינה.

ועוד תי' הגר"א גרבוז שכל הסמוכין על שלחן אביהן לא היו מחויבין בפסח שאין להם קרקע. ותמוה לי דאה"נ דמצד פסח אין מחויבין לעלות, אבל קרבן ראייה מחויבין להביא אפילו כשאין לו קרקע, כמבואר בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' קכ"ז ובצל"ח פסחים דף ח' ע"ב ובמנ"ח מצוה תפ"ט עיי"ש.

גפן של זהב תמיהות וקושיות בהלכה

הבאת לחמי תודה בשותפות

הרה"ג ר' אהרן ר. שליט"א

יש לדון בשנים שהביאו קרבן תודה בשותפות, אם יכולים להביא גם את לחמי התודה בשותפות, או שכל אחד מהם צריך להביא לחם בפני עצמו.

והנה לדעת הרמב"ם פ"ט ממעה"ק הי"ד שלחמי תודה אינם קרויים מנחה, לכאורה אין מניעה להביא לחם בשותפות, וכן מבואר בצפנת פענח בקונטרס ההשלמה לח"ד (עמ' 28) ובספר עיקרי הקרבנות לג"ר יוסף מווילקומיר כללי המנחות אות ט"ו, שמטעם זה יכולים להביא יחד את הלחם.

אך לפי זה משמע שלדעת הרמב"ן (במדבר כ"ח ז') והמיוחס לרשב"א מנחות נב: שלחמי תודה קרויים מנחה, [וכן דייק רבי ירוחם פערלא בביאורו לרס"ג עשה ק"י בדעת רש"י ויקרא כ"ד ז'], הרי כיון שאין מביאים מנחה בשותפות משום שנאמר בה 'נפש', גם לחמי תודה לא יבואו בשותפות, וא"כ כל אחד מהשותפים יצטרך להביא לחם בפני עצמו. וצ"ב שלא שמענו מעולם ששייך להביא קרבן תודה עם כמה לחמים.

ויש לעיין אם אפשר להוכיח ממה שנתבאר באחרונים לגבי מנחת נסכים, שכיון שהקרבן בא בשותפות, גם הנסכים באים בשותפות אעפ"י ששאר מנחות אינן באות בשותפות. אמנם מסברא יש לחלק שהרי לחמי תודה אינם חובת הקרבן אלא חובת הבעלים וכמו שנתבאר בחי' הגר"ז מנחות נא, ואין סברא לומר שיבואו בשותפות כמו הקרבן, משא"כ נסכים שהם חובת הזבח שפיר יכולים לבוא בשותפות כמו הקרבן. ויל"ע בזה.

בענין סדור לחם הפנים

הגאון ר' שלמה קניבסקי שליט"א

במנחות צ"ז א' איתא לא סידור קנים ולא נטילתם דוחה את השבת, אלא נכנס מערב שבת ושומטן, ונתנן לארכו של שולחן, ע"כ.

מבואר בגמ' דכיון דהיו מוכרחים לטלטל את הקנים כדי להוציא את הלחם הישן, ולהכניס את הלחם החדש, והקנים אינן ניטלים בשבת משום סוקצה היו מוציאים את הקנים מע"ש, ומחזירים אותם במוצ"ש.

והנה לפי דברי הגמ' במנחות צ"ט ב' שאלו מושכין ואלו מניחין טפחו של זה בצד טפחו של זה כו' היו חייבים להזיז את הסניפים כדי להכניס את הלחם, כי הסניפים הרי עמדו לרוחב השולחן, ומילאו את כל רוחב השולחן לר' יהודה, ולר"מ נשאר טפחיים ריוח באמצע דהרי הסניפין היו רחבים כנגד רוחב הלחם, שהרי הם החזיקו את הלחם, וא"כ כשבאו שני הכהנים עם שני הסדרים מצד צפון להניח את הלחם, ושני הכהנים מצד דרום להוציא את הסדרים הראשונים, הרי היו צריכים להזיז את הסניפים כדי שיוכלו להכניס ולהוציא את הלחם. וצ"ע אמאי לא מוזכר שהיו מזיזים את הסניפים, ושמותר להזיז אותם בשבת וצ"ע.

דיני הטבת והדלקת המנורה

שנא' יערוך אותו אהרן ובניו.

קידוש השמן בכ"ש

ב. צריך לקדש השמן בכלי שרת קודם נתינתו בנרות, ולפיכך היו עושין במקדש כלי במידת חצי לוג שבו היו מודדין השמן תחילה ובו היה מתקדש.²

הנרות מחצות היום כשר בדיעבד, עיי"ש והובא לקמן. ומבו' דקודם חצות אף בדיעבד לא מהני, ולכא' אי המצוה במה שהנרות דולקים מאי איכפ"ל מתי הדליקן הא סו"ס בזמן המצוה הרי הן דולקים כדין, ומבו' דס"ל דהמצוה היא בגוף ההדלקה ולא רק במה שהם דולקים. ובאמת כן הוא מפורש בדברי רש"י בשבת כ"ב ב' (ד"ה אי הדלקה) דבמנורה הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, עיי"ש, הרי דהמצוה היא במעשה ההדלקה ולא במה שהנרות דולקים.

2 מנחות פ"ח ע"ב, וברמב"ם פ"א מכלה"מ הי"ז. ועי' בתוס' שם פ"ט ע"א (ד"ה חצי) דתמהו על דין זה אמאי הוצרכו לקדש השמן מתחילה בכ"ש הא המנורה עצמה היא כ"ש ויתקדש השמן בה כשנותנים אותו לתוך הנרות. והניחו בקו'. ועי' בקרן אורה שם דף פ"ח ב' בד"ה א"ל מש"כ בזה.

מצות ההטבה וההדלקה

א. מצות עשה להיטיב את הנרות ולהדליקם בכל יום'

1 הנה בגדר מצות ההדלקה נח' האחרונים אי המצוה בהדלקה עצמה או במה שהנרות דולקים, בחי' הגר"ח (פ"ט מביא"מ ה"ז) כתב דאין המצוה במה שמדליק הנרות אלא המצוה היא מה שהנרות דולקים, ומשו"ה מצי הכהן להוציא המנורה ויבוא זר וידליקה לכתחילה, דעד שהמנורה עומדת דולקת במקומה לא מתחילה המצוה, עיי"ש דבריו. וכ"כ החזו"א (מנחות סי' ל' סק"ח) והוסיף דאף קוף כשר להדליקה, דאין מצוה בהדלקה אלא במה שדלוק, אמנם בהמשך דבריו שם בסוגריים כ' דאפשר וצריך שיהא ע"י בן דעת, עיי"ש. [וע"ע בדרשות חת"ס תקצ"ב דכ' דאף הדלקה בחוץ היא מצוה והוכיח כן מהרמב"ם הנ"ל, עיי"ש].

ועי' במנ"ח (מ' צ"ח סקי"ד) דכ' דחרש שוטה וקטן פסולין להדלקה, דאף הדלקה לאו עבודה, מ"מ לאו בני מיעבד מצוה נינהו עיי"ש, ואי ס"ל דהמצוה היא מה שהנרות דולקים מאי איכפ"ל דהדליקן חש"ו הא סו"ס דולקים הנרות, ולכא' מבו' דס"ל דהמצוה היא בעצם ההדלקה. [אמנם אינו מוכרח ד"ל דאף שאין המצוה בגוף ההדלקה מ"מ בעי' שיעשה ע"י בר דעת וכפי שצידד החזו"א שם בסו"ד].
ובליקו"ה בתמיד (ל' ע"א בתוה"ק אות פ') כתב שאם הקדים להדליק

סדר הטבת הנרות בשחר

ג. אחר שדישן מזבח הפנימי³ היה נכנס להיטיב הנרות⁴, ותחילה יש להיטיב חמש נרות שלצד מערב ואח"כ השניים המזרחיים⁵, ואם מצא נר מחמשת הנרות שעדיין לא כבה יש אומרים שאינו מכבהו ומדשנו אלא מתקן הפתילה שבו כדי שימשין לדלוק יפה, ולערב קודם הדלקת הנרות מכבהו ומדשנו ומטיבו⁶, וי"א דבשחר לעולם מטיב כל החמש נרות ואף אם יש מהם שעדיין לא כבו מכבם ומדשנם ומטיבם⁷.

ד. אחר שהטיב החמש נרות מפסיק בעבודת⁸ זריקת דם

3 ביומא ל"ג א' אמרו דדישון המזבח קודם להטבת הנרות משום דאין מעבירין על המצות, וכשנכנס להיכל פוגע תחילה במזבח קודם שפוגע במנורה.

4 הכהן שהיה זוכה בפייס בדישון המנורה בשחר הוא היה עושה ההדלקה בין הערביים [תויו"ט תמיד פ"ו מ"א בשם הרשב"א], או שהיה הוא נותן לחברו שידליק, ואין בזה משום בזיון משום שגם הוא עצמו עושה חלק מהמצוה. ולהשיטות דאף בין הערביים היה דישון למנורה [רש"י ותוס' בשבת כ"ב ב' ועוד] א"כ הזוכה בדישון בשחר הוא היה מדשן גם בין הערביים וממילא פשיטא דאף הוא היה מדליק, ובשבת שהיו המשמרות מתחלפות קודם התמיד של בין הערביים, להשי' שהיה דישון מנורה בין הערביים היו מפייסין גם לזה בפייס שהיו עושין לשאר העבודות [כדאמרו ביומא כ"ו ב' דמשמר הנכנס עושה פייס, וברמב"ם פ"ד מתמו"מ ה"ט], ולהשי' דלא היה דישון המנורה בין הערביים אלא הדלקה לחוד, לא היו מפייסין עליה דהדלקה לאו עבודה היא, וכל הקודם זכה.

והנה דעת הסמ"ג דנרות המנורה לא היו קבועים בה ובשעת הטבתם היו מסירים אותם מהמנורה ומניחים במקדש ומקנחן שם ואח"כ נותן בהם הפתילה והשמן ומחזירן למקומם (עי' בזה בדן י"ד). ובברייתא דמלאכת המשכן (סוף פ"י) איתא דלהאי מ"ד נמצאו כמה כהנים עסוקים בנר אחד, פי' דכהן א' היה מוריד הנרות מהמנורה, וכהן אחר היה מניחם במקדש, וכהן אחר היה מקנחן, כמב' שם, [והוא משום ברוב עם הדרת מלך], ונראה דהכהן שהיה זוכה בפייס בדישון הוא היה נותן הנרות חזרה במנורה כשהם עם הפתילה והשמן החדשים, דזוהי עיקר העבודה שבהטבה דהיא עבודת מתנה, ואילו הסרת הדשן מהנרות היו עבודת סילוק (עי' יומא כ"ד ב' וברש"י שם).

ושאר העבודות שהיו בהטבה, כ' הגרח"ק שליט"א בביאורו לברייתא דמלה"מ שם דהזוכה בפייס הוא היה אומר לזה שעומד בצידו או לאוהבו או קרובו שיעשה העבודה ההיא, דומיא דאמרו כן ביומא כ"ה ב' לעבודות אחרות.

5 דכתיב בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות, ודרשו בגמ' (יומא ל"ג ב') חלק את ההטבה לב' בקרים, כלומר שצריך להפסיק ביניהם בעבודה אחרת ויש מ"ד בגמ' דאמר הטעם כדי להרגיש העזרה, ועי' להלן מש"כ בזה. ומטיב חמש נרות בתחילה, דכיון דמתחיל בהטבה עושה רוב הנרות, ואח"כ מטיב השניים האחרים, ולא עושה מתחילה ו' נרות ולבסוף נר א' משום דכתיב בהטיבו את 'הנרות' בל' רבים, וילפי' דאין הטבה בפחות משנים, ולכן צריך לשייר ב' נרות לבסוף. וכ"ז לדעת רוב הראשונים, ודעת הרמב"ם אינה כן ויבאר להלן.

אם לא הפסיק בעבודה אחרת ביניהם אינו מעכב בדיעבד דבעינן שנה התנב לעכב וליכא קרא לעיכובא כ"כ בליקו"ה בתמיד דף ל' ע"א ובזב"ת שם.

6 כן היא דעת הרשב"א בתשו' ח"א סי' ש"ט וסי' ע"ט, וכ"ה דעת הרמב"ן בשבת כ"ב ב', דכן פירשו את המשניות בתמיד עיי"ש.

7 כן היא דעת רבנו ברוך ב"ר יצחק הו"ד ברע"ב ותויו"ט בתמיד שם, [וכן בתוס' רי"ד יומא ל"ט עיי"ש] וכן דעת השואל ברשב"א הנ"ל.

8 הנה הטעם שמפסיקים בהטבה נחלקו בזה בגמ', ר' יוחנן אמר מדכתיב בבוקר בבוקר חלקהו לב' בקרים, ור"ל אמר כדי להרגיש

התמיד⁹ [וי"א אף בשחיתותו¹⁰] ואח"כ מטיב השני נרות מזרחיים, ונחלקו הראשונים בזה, י"א שהיה מכבה הנר היותר מזרחי שבהם ומדשנו ומטיבו ואין מדליקו עד הערב, ואח"כ מכבה נר המערבי שבהם ומדשנו ומטיבו ומדליקו תיכף, ובזמן שהיה הנס שנו מערבי היה דולק תמיד, לא היה מכבהו בשחר כלל¹¹, ויש שנקטו דאם נרות אלו דולקים אינו מכבם ומטיבם אלא משאירם כך עד הערב¹², ויש מהם שהוסיף [לדעה זו] דמ"מ מתקן עתה הפתילות שלהם¹³.

ה. אם מצא ב' נרות המזרחיים שכבו [או אפילו המערבי שביניהם בלבד] י"א דמטיב תחילה להן הטבה גמורה ואח"כ מטיב החמש האחרים¹⁴, וי"א דאינו מטיבם עתה אלא רק מתקן הפתילות שלהן ומדליקן מן הדולקין [ואם כבו כולן מדליקן ממצב החיצון] ומטיב החמש נרות ואח"כ מטיב השתיים הטבה גמורה ומדליקן תיכף¹⁵, וי"א דאין מדליק אלא

העזרה, והרמב"ם (פ"ג מתמו"מ ה"ז) כתב הטעם של ר"ל כדי להרגיש העזרה, ואף דקיי"ל כריו"ח לגבי ר"ל לא חש כאן לזה דליכא נ"מ לדינא. והקשה הכס"מ דהא איכא נ"מ טובא בין ריו"ח לר"ל דלר"ל שהוא להרגיש העזרה סגי בהפסקה אף בלא עבודה, דבזה שמפסיק ואחר זמן חוזר להטיב איכא רגש בעזרה, ולר' יוחנן בעינן שיפסיק דוקא בעבודה דרק בזה חשיב שמחלק ההטבה לשנים, וא"כ צ"ע על הרמב"ם שכתב מתחילה שצריך להפסיק בעבודה, ומשמע דלא סגי בהפסקה בעלמא בלא עבודה, ובסוף דבריו מיייתי לטעמא דר"ל, וביאר הכס"מ דמאחר ואף לר"ל אין קפידא אם יעשה עבודה דרק אינו צריך אך אי בעי עביד, א"כ י"ל דלכך נקט הרמב"ם שיעשה עבודה דזהו לכו"ע, והטעם נקט כר"ל שהוא פשוט יותר מטעמו של ריו"ח. עכ"ד. וע"ע במהריק"ו מה שביאר באופ"א.

9 גמ' יומא ל"ג א' דאחר הטבת חמש נרות זורקין דם התמיד, ומפסיקים ביניהם כדי לחלק לב' בקרים וכו"ל, ודוקא זריקת הדם היו עושים עתה אבל שחיתת הקרבן היתה קודם לכן בעת שפתחו שער הגדול בטרם נכנס המטיב להיכל, כן הוא דעת הגר"א (בתמיד פ"ג מ"ו), וכן מב' ברמב"ם פ"ו מתמו"מ סוף ה"א, וכ"כ בתויו"ט בפ"ג מ"ט.

10 כן היא דעת המפרש בתמיד דף ל' ע"א (בד"ה בואו, בתו"ד) וכ"כ הרע"ב בפ"ג מ"א ומ"ט.

11 כן היא דעת רבנו ברוך, וס"ל דמצי שפיר לכבות לנר המזרחי מבין שניהם, דאף כשהוא כבוי חשיב אידך המערבי לנר מערבי, ואי"צ שיהא המזרחי דולק כדי שייחשב הסמון לו למערבי, ולכן לא היה מדליקו עתה שוב אלא רק בין הערביים יחד עם שאר הנרות, ומשא"כ נר המערבי עצמו היה צריך להיות דולק כל הזמן כדי שיתקיים בו דין תמיד, ומשו"ה תיכף אחר שדישנו היה שב ומדליקו, אמנם בזמן שהיה הנס שנו מערבי לא כבה מעצמו, לא היה מטיבו בשחר כדי שלא להסתיר הנס ויראו כולם ששכינה שורה בישראל, והיה משאירו דולק עד בין הערביים שאז כבהו והטיבו ותיכף הדליקו.

12 כן היא דעת הרמב"ן והרשב"א דאף את הנר המזרחי שביניהם לא היה מכבה משום דס"ל דדוקא כשהוא דולק הוא מחשיב לנר הסמון לו לנר מערבי אבל אם הוא מכובה לא חשיב הסמון לו מערבי ולא מתקיים דין תמיד בנרות, ולא סגי בעצם קיום הנר.

13 כן הוסיף הרמב"ן שם.
14 כ"כ הרשב"א, וכן דעת התוס' במנחות פ"ו ע"ב דמטיבן הטבה גמורה, ואף דהטבת חמש נרות קודמת להטבת שתי נרות מ"מ הכא יש להקדים הטבת השתיים כדי לקיים דין התמיד בנרות.

15 כן דעת הרמב"ן ורבנו ברוך דאין מטיבן מתחילה הטבה גמורה אלא רק מתקן הפתילה ומדליקן, וזהו בשביל שיהא ניכר אח"כ שמפסיק בין הטבת החמש להטבת השתיים, דאילו לא ידליק עתה הב' הללו, כשיטיב אח"כ החמש האחרים ייראה כאילו מטיב כולם יחד, דכל ה' נרות מכובים בזמן אחד, ומשו"ה נזקק להדליק הב' מתחילה אבל

ונותן בו פתילה חדשה ושמן אחר בשיעור חצי לוג²⁰, וי"א דהיה מוריד הנר מהמנורה ומניחו בהיכל ומקנחו שם ואח"כ מחזירו למקומו במנורה²¹.

המערבי בלבד¹⁶.

אבל דעת הרמב"ם אינה ככל הנ"ל אלא מטיב תחילה חמש נרות איזה שירצה ומפסיק בעבודה אחרת ואח"כ מטיב ב' נרות שהשאיר ומדליק לכולם, ודוקא בנר שכבה אבל נר שלא כבה אינו מכבהו אלא מתקן הפתילה שלו והשמן שבו ומשאירו כך¹⁷.

דין ההטבה

1. כיצד מטיבה, מסיר הפתילה כולה¹⁸ מן הנר ע"י צבתיים קטנים¹⁹, וכן מוציא כל השמן שנשתייר בו ומקנח הנר בספוג

אינו מטיבן ממש אלא רק המוכרח בשביל שידלקו לזמן מועט, ואחר שיטיב החמש נרות יטיב הטבה גמורה להנך שתיים.

16 כן נראה לפי דעת רבנו ברוך הנ"ל דאף כשהמזרחי מכובה חשיב המערבי למערבי, וא"כ אינו זקוק עתה להדליק שתיים אלא סגי במערבי לחוד, ודוקא לדעת הרמב"ן דכשאינו דלוק לא חשיב אידך למערבי, בעינן שידליק מתחילה לשניהם.

17 כן כתב הרמב"ם בפ"ג מתמו"מ הי"ב וי"ג. והנה בפירוש המשניות בתמיד פ"ג מ"ט ופ"ו מ"א פירש כל הענין באופן אחר, אמנם כל דבריו שם הם לתנא דמתני' דס"ל דמנורה היתה מונחת בין מזרח למערב, אכן לדינא פסק הרמב"ם (פ"ג מביה"ב הי"ב) דהיתה מונחת בין צפון לדרום וא"כ הנך מתניתין נדחו מההלכה, דהא מה שאמרו במתני' שמקדים המזרחי היינו משום דבהוא פגע תחילה כשנכנס, אבל מאחר וקיי"ל דעומדת צפון ודרום ל"ש האי טעמא, ויכול לעשות איזה שירצה תחילה, כן כ' המק"ד סי' כ"ב סק"ד ד"ה ובה א"ש. ולענין נר מערבי שהוא הנר האמצעי (לדעת הרמב"ם) אפשר ויש להקדימו כי הכי דליתקיים דין תמיד בנרות, אך אינו מוכרח דאפשר דס"ל כדעת רש"י דתמיד היינו בכל לילה ולילה ולא שצריך לדלוק כל היום. אמנם היעב"ץ (בסידורו בסדר העבודה דשחרית) כ' דמאחר והיה מגיע למנורה מצד צפון [עיי"ש ראייתו] על כן מתחיל להטיב הנרות שבצד צפון [ומדלג על האמצעי דהוא המערבי ומטיבו לבסוף] ולבסוף מטיב האמצעי והאחרון שבצד דרום, עכ"ד, עיי"ש.

18 בגמ' מנחות פ"ח ב' נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה, ופי' רש"י דכיון שהפתילה נעשתה דשן אף השמן חל בו דין דשן ומשו"ה צריך להוציא כל הפתילה ולכל השמן ולתת לאחרים במקומם, וכן פי' רגמ"ה, אכן ברש"י כת"י פי' דהשמן נתמלא מדשן הפתילה ומשו"ה צריך להוציא, ומב' מדבריו דהוא דבר התלוי במציאות ואי באמת לא נידשן השמן מהפתילה אינו נעשה דשן וכשר להדליק בו שוב. [והרמב"ם שלא הזכיר חילוק זה בין אם נידשן השמן מהפתילה או לא, משמע דפירש כפי' רש"י ורגמ"ה].

ומכיון שחל על הפתילה דין דשן לא סגי במה שיסיר ממנה החלק שנשרף ויתקנה שוב אלא צריך להוציא כולה דכבר שם דשן עליה, וכן בשמן חל על כולו דין דשן וכולו נפסל. ומש"כ הרמב"ם בפייהמ"ש במעילה (פ"ג מ"ד) דדישון המנורה הוא בקצות הפתילות השרוף שנשרף מהם, וכעיי"ז כ' בתמיד (פ"ג מ"א) שמוציא האפר מן הפתילות, דמשמע דסגי בזה ואי"צ להוציא כל הפתילה, כל זה מיירי בנר שעדיין לא כבה ובא רק לתקנו שימשיך לדלוק יפה דבה סגי בהסרת החלק השרוף מכיון דאכתי לא חל על הפתילה דין דשן כל זמן שלא כבתה, אבל בנר שכבר כבה ודאי דלא מהני זה דכבר חל עליו דין דשן וצריך להחליף כל הפתילה ולתת בה פתילה אחרת, כן ביאר בחי' מרן רי"ז הלוי בהל' תמו"מ ד"ה והנה בפייהמ"ש, עיי"ש.

19 והן הן המלקחיים שהוזכרו בפרשת תרומה (כ"ה, ל"ח), כן פי' רש"י שם, ולפירושו היו אף הם עשויים מזהב כנאמר בקרא שם. אכן הרמב"ן שם (פס' ל"ט) כתב דהיו צבתיים קטנים להוציא בהם הפתילה, אך אינם המלקחיים דקרא, ולפי"ז אפשר לעשותם אף משאר מיני מתכות ולא דוקא מזהב, עיי"ש. [וצבתות אלו היו מונחים על המעלות

שלפני המנורה, כ"כ בס' עבודת הקרבנות בקונטרס שבסוף ח"א, ושו"ר מציינים לרש"ש בתמיד ל' ב' ד"ה מדשן, דכ"ג שהיו מונחים לפני המנורה].

20 דע דיש הסוברים שבשחר היה רק מוציא הפתילה והשמן שבנרות אבל לא היה נותן בהם פתילה ושמן חדשים עד שעת ההדלקה בין הערביים, כ"כ הרש"ש בתמיד דף ל' ע"א, וכ"כ המקד"ד (סי' כ"א סק"ב ד"ה והנה מרש"י) בדעת רש"י ורגמ"ה במנחות, עיי"ש. וצריך בדוקא ליתן קודם הפתילה ורק אח"כ השמן, ולא להיפך, כדמוכח בגמ' ביומא כ"ד ב' נתן פתילה ליחיב איכא נתינת שמן, עיי"ש. וכ"מ בלשון הרמב"ם שם (בהי"ב) ונותן בו פתילה אחרת ושמן אחר, הרי דהקדים הפתילה לשמן.

יעויין ברמב"ן במלחמות ריש יומא דכ' דדישון המנורה הוא מה שמוציא הפתילה והשמן שנשאר, וזה היו רק מכשירי עבודה, והטבת המנורה הוא נתינת הפתילה והשמן החדשים והיא חשובה עבודה. אמנם ברמב"ם (פ"ג הי"ב) מבואר דהכל הוא דבר אחד הנקרא דישון, עיי"ש.

21 בגמ' מנחות פ"ח ב' פליגי תנאי אי הנרות היו קבועים במנורה או שלא היו קבועים בה, ולמ"ד דהיו קבועים היו הקנים עשויים פרקים פרקים, פי' שהם היו דקים מאד באופן שהיו יכולים לכופף אותם ולהטותם וכך יכלו להטיבם ואח"כ חזרו וזקפום למקומם. ולמ"ד דלא היו קבועים הנרות היו מורידים הנר מהמנורה [ולא הוציאו חוץ להיכל כדין המנורה שאסור להוציאה, וזהו שאמרו בברייתא ומניחם באוהל ופי' רש"י כת"י דהיינו במקדש], ומטיבים הנרות ואח"כ מחזירים אותם למקומם. ולדינא פסק הרמב"ם (פ"ג מביה"ב ה"ו, ז, ובפ"ג מתמו"מ הי"ד) דהנרות היו קבועים במנורה, ומשו"ה כתב (בפ"ג מתמו"מ הי"ב) דלהטבתם היו מסירים הפתילה והשמן וכו' ולא כתב שהיו מורידים הנרות מהמנורה, וכדבריו סתמנו כאן למעלה בדיעה ראשונה. אמנם בסמ"ג (עשה קס"ג) נראה דנקט לדינא כהמ"ד שלא היו הנרות קבועים [כן משמע מלשונו שם, וכן מוכח מדמייתי ראייה מסתמא דגמ' ביומא כ"ד ב', ומקרא בפ' ויקהל עיי"ש], וכן הוכיח רש"י בדברי הימים (ב' פ"ד פ"כ) מדכתיב ואת המנורות ונרותיהם, דמשמע דאין הנרות מגוף המנורה. וע"ע באוה"ח ריש פ' בהעלותך דנראה נמי דנקט לעיקר כמ"ד זה, ודייק מהקרא (במדבר פ"ד פ"ט) ולקחו בגד תכלת וכיסו את מנורת המאור ואת נרותיה, דמשמע דהנרות אינם מגוף המנורה, עיי"ש. ולדבריהם היו מטיבים הנרות ע"י שהוציאו מהמנורה וכנ"ל, וזהו הי"א שהבאנו למעלה [ומוכח כן נמי מקראי בפ' ויקהל דכתיב (ל"ז, י"ז) ויעש את המנורה, ולהלן שם (פס' כ"ג) ויעש את נרותיה, כן הוכיח החזקוני במדבר ח, ב, וכן מוכח בפ' תרומה פכ"ה פס' ל"א ופס' ל"ז].

יצירת הפאר המדהימה על מסכת מנחות הנלמדת בימים אלו בדף היומי

בס"ד הופיע הספר הנפלא

המבאר את כל שלבי עשיית המנחות והקרבתם (כ-60 שלבים)
הלכה ברורה עם הדרכות מעשיות

160
עמודים
על נייר כרומו
משובח

בליווי מאות תמונות מרהיבות עין

מתוך הדגמה חיה שנערכה עם סולת שמן ולבונה

הספר שימחיש
אך אג כא עניני
הקרבא הנמחא

חוכה
אוןדי מסכת
מנחא

המחיר מסובסד לרגל ההוצאה

ניתן להשיג את החוברת:

אלעד
ארגון מצדיקי הרבים
3 0722-14-66-76 שלוחה

מודיעין עילית
רח' שאגת אריה
08-9298507

בני ברק
חנות ספרים סאטמאר
רח' קדושת יום טוב 7

ירושלים
חנות ספרים גירסא זכרון משה
רח' חפץ חיים 13

לפרטים נוספים: קו המידע של מכון תורת הקרבנות: 077-2261034 שלוחה 2

ויה"ר שנזכה לראות בבנין בית המקדש וסדר העבודה בקרוב בימינו אמן